

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

TURIZM SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Yodgorov Nurbek

Omonov Shohjahon

Po'latov O'rol

Boborahmatov Asliddin

Sattorova Shahina

Denov tadbirkorlik va pedagogika institutining Tadbirkorlik va boshqaruv fakulteti
Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi 2-bosqich talabalari

Annotatsiya

Ushbu maqolada turizm sohasida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi, ularning xizmatlar sifati va samaradorligini oshirishdagi o'rni, turistlar uchun qulayliklar yaratish hamda turistik tashkilotlar faoliyatini modernizatsiya qilishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, onlayn bronlash tizimlari, mobil ilovalar, sun'iy intellekt, virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalarining turizm rivojiga ta'siri yoritib beriladi. Maqolada raqamli transformatsiya sharoitida turizm sohasining raqobatbardoshligini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar:

turizm, raqamli texnologiyalar, elektron turizm, onlayn bronlash, mobil ilovalar, sun'iy intellekt, virtual reallik, innovatsiya.

Kirish

Bugungi globallashuv davrida turizm sohasi jadal rivojlanayotgan iqtisodiy tarmoqlardan biri hisoblanadi. Turizm nafaqat mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishga xizmat qiladi, balki xalqlar o'rtasidagi madaniy aloqalarni mustahkamlash, yangi ish o'rinlarini yaratish va hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ham katta hissa qo'shadi. Zamonaviy davrda turizm sohasining samarali faoliyat yuritishi ko'p jihatdan raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasiga bog'liq.

Raqamli texnologiyalar turizm xizmatlarini tashkil etish, sayohatlarni rejalashtirish, marketing faoliyatini rivojlantirish va mijozlar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatini yaratadi. Internet, mobil ilovalar, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), virtual va kengaytirilgan reallik kabi texnologiyalar turizm sohasini tubdan o'zgartirib, uni yanada qulay, tezkor va samarali tizimga aylantirmoqda.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

Shu sababli turizm sohasida raqamli texnologiyalarning ahamiyatini o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Turizm sohasida raqamli texnologiyalar tushunchasi

Raqamli texnologiyalar – bu axborotni yaratish, saqlash, qayta ishlash va uzatish jarayonlarini elektron shaklda amalga oshirishga imkon beradigan texnologiyalar majmuasidir. Turizm sohasida ushbu texnologiyalar turistlarga xizmat ko'rsatish jarayonini soddalashtiradi va samaradorligini oshiradi.

Turizm raqamli texnologiyalarga quyidagilar kiradi:

- Internet va veb-platformalar
- Onlayn bron qilish tizimlari
- Mobil ilovalar
- Elektron to'lov tizimlari
- Sun'iy intellekt va chatbotlar
- Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR)
- Katta ma'lumotlar (Big Data) tahlili

Ushbu texnologiyalar yordamida turistlar sayohatni rejalashtirishdan tortib safar davomida xizmatlardan foydalanishgacha bo'lgan barcha jarayonlarni oson va tez amalga oshira oladilar.

Turizm xizmatlarini rivojlantirishda internetning roli

Internet turizm sohasida eng muhim raqamli vositalardan biridir. Bugungi kunda sayohat qilishni rejalashtirayotgan turistlarning aksariyati avvalo internet orqali kerakli ma'lumotlarni qidiradi.

Internet quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

1. **Ma'lumot olish** – turistlar sayohat qilmoqchi bo'lgan mamlakat yoki shahar haqida batafsil ma'lumot topishlari mumkin.
2. **Onlayn bron qilish** – mehmonxona, aviabilet va boshqa xizmatlarni internet orqali bron qilish mumkin.
3. **Sharh va reytinglar** – boshqa sayohatchilarning fikrlarini o'qish orqali turistlar eng yaxshi xizmatlarni tanlash imkoniyatiga ega bo'ladilar.
4. **Marketing imkoniyatlari** – turistik kompaniyalar internet orqali o'z xizmatlarini keng auditoriyaga targ'ib qilishlari mumkin.

Internet orqali xizmat ko'rsatish turizm kompaniyalarining xarajatlarini kamaytiradi va xizmat ko'rsatish tezligini oshiradi.

Onlayn bron qilish tizimlarining ahamiyati

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

Onlayn bron qilish tizimlari turizm sohasida katta o'zgarishlar kiritgan texnologiyalardan biridir. Bunday tizimlar turistlarga istalgan joydan turib sayohat xizmatlarini bron qilish imkonini beradi.

Onlayn bron qilish tizimlarining asosiy afzalliklari:

- vaqtni tejaydi
- xizmatlarni solishtirish imkonini beradi
- narxlarning shaffofligini ta'minlaydi
- mijozlar uchun qulaylik yaratadi

Masalan, turistlar bir necha daqiqa ichida aviabilet, mehmonxona yoki turpaketni bron qilishlari mumkin. Bu esa turizm xizmatlarining tez va samarali ko'rsatilishiga yordam beradi.

Mobil ilovalar va ularning turizmga ta'siri

Mobil texnologiyalar ham turizm rivojida muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda turistlarning aksariyati sayohat davomida smartfonlardan foydalanadi.

Mobil ilovalar orqali turistlar quyidagi xizmatlardan foydalanishlari mumkin:

- xaritalar va navigatsiya xizmatlari
- mehmonxona va restoranlarni qidirish
- transport xizmatlari
- tarjima xizmatlari
- onlayn to'lovlar

Mobil ilovalar sayohatni yanada qulay va xavfsiz qiladi. Bundan tashqari, turistik tashkilotlar mobil ilovalar orqali mijozlar bilan tezkor aloqa o'rnatishlari mumkin.

Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari

Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari turizm marketingida keng qo'llanilmoqda.

Virtual reallik yordamida turistlar sayohat qilishdan oldin turistik obyektlarni virtual tarzda ko'rishlari mumkin. Masalan:

- muzeylar
- tarixiy obidalar
- mehmonxonalar
- tabiiy diqqatga sazovor joylar

Bu texnologiyalar turistlarning qiziqishini oshiradi va sayohat qilish qarorini qabul qilishga yordam beradi.

Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar (Big Data)

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

Sun'iy intellekt turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, chatbotlar turistlarning savollariga tezkor javob berishi mumkin.

Big Data texnologiyasi esa turistlarning xulq-atvori va ehtiyojlarini tahlil qilish imkonini beradi. Bu orqali turistik kompaniyalar mijozlarga mos xizmatlarni taklif qilishlari mumkin.

Masalan:

- individual tur paketlari
- shaxsiy tavsiyalar
- dinamik narx belgilash tizimi

Natijada turizm kompaniyalari mijozlarning talablarini yaxshiroq qondirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'zbekistonda turizmni raqamlashtirish jarayoni

So'nggi yillarda O'zbekistonda ham turizm sohasini rivojlantirish va raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Turizmni rivojlantirish uchun:

- turistik axborot portallari yaratildi
- onlayn xizmatlar joriy qilindi
- elektron vizalar tizimi yo'lga qo'yildi
- turistik mobil ilovalar ishlab chiqildi

Bunday choralar mamlakatning turizm salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Raqamli texnologiyalar orqali O'zbekistonning tarixiy va madaniy merosini dunyoga keng targ'ib qilish imkoniyati paydo bo'lmoqda.

Raqamli texnologiyalarning afzalliklari

Turizm sohasida raqamli texnologiyalardan foydalanish quyidagi afzalliklarni beradi:

1. Xizmat ko'rsatish tezligi oshadi
2. Turistlar uchun qulaylik yaratiladi
3. Marketing imkoniyatlari kengayadi
4. Xarajatlar kamayadi
5. Turizm kompaniyalarining raqobatbardoshligi oshadi

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Buhalis D. *Tourism and Information Technology: Past, Present and Future*. — Tourism Recreation Research, 2019.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQRISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-03**

2. UNWTO. *Digital Transformation in Tourism*. — Madrid: World Tourism Organization, 2020.
3. Laudon K., Laudon J. *Management Information Systems: Managing the Digital Firm*. — Pearson Education, 2018.
4. Kotler P., Bowen J., Makens J. *Marketing for Hospitality and Tourism*. — Pearson, 2017.
5. Gretzel U., Sigala M., Xiang Z., Koo C. *Smart Tourism: Foundations and Developments*. — Electronic Markets Journal, 2015.
6. OECD. *Tourism Trends and Policies*. — Paris: OECD Publishing, 2021.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. — Toshkent, 2020.
8. O'zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi rasmiy sayti materiallari.
9. Chaffey D., Ellis-Chadwick F. *Digital Marketing: Strategy, Implementation and Practice*. — Pearson Education, 2019.
10. Law R., Leung D., Buhalis D. *Information Technology Applications in Hospitality and Tourism: A Review of Publications*. — Journal of Hospitality & Tourism Research, 2018.